

Roman

Poštnina plačana v gotovini Stevilka 2 Din

Došlo 3. VII. 1930

Naročnina: 1 mesec 8 Din,
1/2 leta 20 Din, 1/3 leta 40 Din,
vse leto 80 Din. — Račun
pošte hranilnice v Ljubljani
štev. 15.393. — Dopisij: „Ro-
man“, Ljubljana, Brэг 10-12

Tednik za vse / Izhaja ob sobotah / Ljubljana, 5. VII. 1930 Leto II. - Štev. 27

SIROTA Z MILIJONI

Roman v 4 knjigah

Francoski napisal Jules Mary. Poslovenil B. R.

Druga knjiga

SOVRAŠTVO

„Da, naravnost vam povem. Murad ima še zmerom roko na vaši bodoči dedščini in vi morate že leto dni živeti od tega, kar dobite od mene. Dokler ne najdemo dokazov, da drugih dedičev ni, ali, dokler jih ne odstranimo, ima stari Bertara edini pravico do denarja. Zdaj pa pomislite, kaj bi bilo, če vkljub pažnji nekega dne izpregleda najino igro! Čeprav ni čisto pri pameti, bo vendar znal najti sto sredstev, da nama premoženje iztrga iz rok.“

Norbert mu ni odgovoril. Mislil je na Alice.

„To nalogo sem namenil vam,“ je pristavil Roquin.

„Motite se,“ ga je hladno zavrnil Norbert. „Ta umor bi bil nepotreben in brezploden... vrhu tega... dovolj mi je že zločinov...“

„Ali ste dobro premislili svoje besede?“

„Da, dobro sem jih premislil...“

Umolknila sta. Norbertu se je zdelo, da se pred njim odpira brezdanji prepad, ki ga nikdar ne bo mogel premostiti.

„Vidi se vam, da ste zelo neizkušeni,“ je porogljivo povzel Roquin. „Vedeti bi morali, da je treba kači odsekati glavo, preden piči. Sicer pa,“ je dodal, „imam pravico zahtevati poroštvo za vašo zvestobo. Ta umor bo najboljši dokaz...“

„Nekdaj vam je zadoščala beseda...“

„Da, nekdanji, toda časi se izpreminjajo. Umor starega Bertara naju bo še tesneje zvezal. Kar se pa tiče vaše besede — spomnite se, kaj ste mi obljubili, in vprašajte se, ali ste besedo izpolnili...“

„Ne razumem vas.“

„Čudim se vam, saj sem govoril dovolj jasno. Takrat, ko sem vam rekel: pazite, da vas ženska ne vjame v svoje mreže, ste se mi smejali — danes ste do ušes zaljubljeni vanjo. Pri poslih, kakor so najini, je ljubezen nevarna. Utegnilo bi se zgoditi, da me v trenutku slabosti izdaste in zato, samo zato hočem, da umre Bertara od vaše roke. Ali ste me zdaj razumeli?“

„Ne, tega ne storim!“ se je zgrozil Norbert. Če stari Bertara že mora umreti, poiščite drugega morilca!“

„Dovolj je prerekanja,“ ga je mrzlo prekinil Roquin. „Zdaj vam zapovedujem: Jutri ob tej uri mora biti starec mrtev. Če se to ne zgodi, se zglasita pojutrišnjem dva moja človeka pri preiskovalnem sodniku in mu povesta o vaših nečednih poslih.“

„Če me izdaste, upropastite tudi sebe,“ je vzkliknil Norbert.

„Se dolgo ne, gospod marki,“ ga je zavrnil Roquin. „Tisto uro me ne bo več v Franciji. In zapomnite si, obtožilnega je dovolj, da pridete pod giljotino, ali vsaj v dosmrtno ječo. — Dajte, da vam osvežim spomin! Ali ste že pozabili na dvakratno ugrabljenje Alice, na prisilno poroko, na Siméonovo smrt in še marsikaj? Pomislite, kaj poreko ljudje, ko zvedo...“

Norberta je obtil mrzel pot.

„Ne, tega ne storite!“

„Zakaj ne?“ se je zarežal Roquin. „Ali mislite, da mi ne bodo verjeli? Motite se, dokaze imam.“

„Kakšne dokaze?“

„Štiri priče! Valentina in njegova dva tovariša, Murada... Ali ni to dovolj? Razen tega pa še pisma.“

„Pisma?“

„Da! Najino korespondenco. Vaše prošnje za denar in prepise mojih odgovorov, ki bodo vedeli marsikaj povedati.“

Marki je molče poslušal in ni mogel izgovoriti niti besedice. Šele čez dolgo se je zavedel.

„Naj bo,“ je zajeceljal. „V vaši oblasti sem. Ali ste me samo zato dvignili tako visoko, da bi me zdaj še globlje treščili? Jutri bo starec mrtev,“ je rekel nato z votlim glasom. „Toda to je poslednje, kar lahko pričakujete od mene...“

„Kdo ve?“ se je zarogal Roquin. „Morda pride čas, ko nama bo tudi vaša žena odveč.“

„Molčite!“ je zatulil Norbert. „Če ji skrivite las na glavi, vas ubijem ko psa!“

„Nikarte, saj ni tako hudo!“ se je zasmeljal Roquin. „Hotel sem se samo pošaliti z vami. Torej jutri ob tej uri...“

Preden je dogovoril, je ostal sam.

Norbert se je vrnil v veliko dvorano in prva oseba, ki jo je videl, je bila Alice, katere očeta je bil pravkar obsodil na smrt.

Poznal je Roquina in njegovo hladnokrvno, preračunano krutost. Ker je bil Bertara obsojen, bo moral umreti. Če ne umre... Norbert je pomislil, kaj pride potem — ječa... ali samomor.

Ni ga več strpelo med veselimi plesalci. Zdelo se mu je, da se mu vsi rogajo, da mu privoščijo, da trpi... Kakor blazen je odhitel na vrt in se vrgel na samotno klop med grmovjem.

Sam ni vedel, kako dolgo je tako sedel. Ko je vstal, je bil kakor preroben. Zagoneten nasmešek mu je igral na ustnicah. Pomenljivo je pokimal z glavo in zamrmral:

„Da, da!... Ker mora Bertara jutri umreti... bo umrl... samo kako! Jutri... jutri...“

Drugo poglavje

MRTVEC V SEINI

Stari Bertara ni stanoval pri svojem zetu. Norbert mu je kupil v Auteuilu, ne daleč Seine hišico, kjer je v miru živel in se ukvarjal z ribolovom.

Tisto jutro po svečanem plesu v markijevi palači je starec vzel ribiško palico in odšel k vodi. Ves dopoldan je lovil. Ko se je vrnil h kosilu, je prinesel s seboj štiri velike ribe in naročil gospodinji, naj jih nese njegovi hčeri.

Popoldne je gospodinja res odšla v mesto. Proti večeru se je vrnila z Alice, ki je hotela videti očeta, toda ni ga našla.

Dan se je nagibal h koncu in mrak je legal na zemljo.

„Gospoda res dolgo ni nazaj,“ je zaskrbelo gospodinja. „Kod le hodi?“

„Ali pride večkrat pozno domov?“ jo je vprašala Alice.

„Navadno zmeraj pred meglo, ki ga sili h kašlju. Ne bojte se,“ jo je pomirila, „najbrž je ritemogrede stopil v gostilno.“

Ko pa je bila ura devet, je Alice zaskrbelo. Morda mu je prišlo slabo? Popoldne je bilo tako vroče. Pojdiva ga iskat.“

„Zdajle v temi?“ se je prestrašila gospodinja. „Ali ne veste, da se klatijo potepuhi tod okoli?“

„Vseeno, jaz grem!“ je odločno rekla Alice. „Saj je mesečina! Dajte mi plašč!“

„Sami nikamor ne pojdete,“ je vzkliknila gospodinja. „Če bi bil le še vaš voz tukaj... Nu, pa grem z vami.“

Stopili sta v noč.

Pred njima je ležalo pogozdeno Meudonsko obrežje, ki ga je medlo razsvetljevala mesečina. Na drugi strani reke so se belile kmečke hišice. Reka je tekla mirno in tiho, še običajnega žuborenja ni bilo čuti.

Sli sta ob bregu Seine. Zdajci je Alice vzkriknila.

Zagledala je bila ribiško palico, naslonjeno na vrbov grm. Vrvca je plavala v vodi, pluta s trnkom pa se je bila zataknila med vejevje. A ne samo to — v travi je ležal Bertarov klobuk.

Vedela je, kaj se je moralo zgoditi. Oče je lovil ribe, pa mu je zdrsnilo in je padel v vodo, ki ga je odnesla.

V nemi boli je zakrtila z rokami in se nezavestna zgrudila.

Minili so trije dnevi. Policija je obvestila Norberta, da so našli v Seini neznanega utopljenca.

Norbert Alici tega ni povedal, temveč je takoj odšel v mrtnišnico, kjer je ležalo utopljenčevo truplo. Brez pomišljanja je izjavil, da je neznanec stari Bertara.

Starčevo truplo — tako je ugotovilo uradno poročilo — se je moralo zadeti ob ladijski

Preden „Roman“ dalje posodiš, premisli: če bi vsi kupci in naročniki tako delali, zbogom „Roman“! A če bi samo pol takih „zastonjkarjev“ list kupilo, bi imel „Roman“ danes že vsaj 20 strani! Komu torej koristiš in komu škodiš, če list posojaš?

vijak, ki ga je tako strahovito razmesaril, da ga ni bilo moči spoznati. Edini dokaz je bila obleka in zlata ura, ki so jo našli pri njem.

Marki je dal prepeljati Bertarovo truplo iz javne mrtvašnice v Auteuil, kjer je starec stanoval.

Med pogrebom je bil Norbert čudno miren. Večkrat se je nagnil k svoji ženi in ji hotel nekaj reči, toda vselej se je premislil. Na ustnicah mu je igral skrivnosten nasmešek. Ko je voz zavil na pokopališče, je odločno odkimal z glavo, kakor bi hotel reči: „Pozneje... pravi trenutek še ni prišel.“

Ko je po pogrebu spet stopil v voz, se mu je približal Roquin in mu podal roko:

„Dobro ste naredili. Zadovoljen sem z vami.“

Norbert se je obrnil stran in ni odgovoril.

Tretje poglavje

ROQUIN IN NJEGOVA ŽENA

Pustimo zdaj Alice in Norberta in pogledajmo za Roquinom, ki se je pravkar odpeljal z avtom. Udobno se je zleknul v kot in si prižgal smotko. Malomarno je pihal dim predse in premišljal o svojih načrtih za bodočnost.

Spregovorimo nekaj besed o njem.

Roquin je bil sin podeželskega sodnika, ki je hotel, da bi se mu sin posvetil istemu poklicu. Poslal ga je v Pariz, kjer je pridno študiral — v štirih letih je dosegel doktorsko čast. Toda mlademu Roquinu življenje na deželi ni prijalo. Vrnil se je v Pariz, kjer je šele začel živeti. Denar, ki ga je prinesel z doma, mu je kmalu skopnel, pogledati je moral za novim zaslužkom. Ker dela ni maral, je postal pustolovec. Jel se je družiti s sumljivimi ljudmi in je v njihovi družbi zapravil še tisto trohico poštenosti, ki mu je ostala.

Seznanil se je z bogatim bančnikom Foricellijem in postal njegov najboljši prijatelj. Po šestih mesecih je bil že ljubimec njegove žene, znane pariške krasotice.

Ko jo je dobil v svojo oblast, se je rodil v njegovi glavi strašen načrt.

Lidija Foricellijeva je bila prinesla v zakon veliko imetje, ki ga je mož s spretnimi špekulacijami še povečal. Roquinu se je zahotelo tega premoženja. Jel je ženi prigovarjati, naj se svojega moža iznebi in postane njegova.

Lidija o tem ni hotela nič slušati. Tedaj pa jo je Roquin zapustil in se ni več vrnil k njej.

Čez mesec dni je potrkala na vrata njegovega stanovanja.

„Zastrupila sem ga... — Kaj še hočeš od mene?“

Govorila je resnico — Foricelli je bil mrtec. Kmalu na to sta bila Lidija in Roquin mož in žena.

Dobil je njen denar, toda njeno ljubezen je izgubil. Lidija se je prepozno zavedla, kaj je storila, zdaj ga je le še sovražila in njeno življenje je postalo pekel.

Živela je sama zase in le redkokdaj videla svojega moža. Tako so potekala leta.

Lidiji je bilo trideset let. Se zmeraj je bila lepa in mladostna, toda njenega obraza ni nikoli več preletel nasmešek.

Avto je vozil počasi po Boulonjskem gozdu. Roquinu so še vedno bile v mislih kupčije, ko je njegov pogled nenadoma obstal na nekem paru, ki se je sprehajal po drevoredu.

V ženski, ki je spremljala mladega moža, je spoznal svojo ženo.

Ukazal je šoferju ustaviti in ga odslovil, sam pa je odšel peš za ženo in njenim spremljevalcem.

Skoraj ni mogel verjeti svojim očem. Njegova žena tako izpremenjena. Obraz ji je žarel in iz oči ji je izginil žalostni sij, ki ga je bil vajen videti. In njen ljubimec — kaj bi mogel drugega biti! — je bil svetlolas fant dvajsetih let, nežen kakor mlado dekle.

Kje je že videl ta obraz? Ni se mogel spomniti.

„Čudno,“ je zamrmral. „Če bi imela Bertarova hči brata...“

Takrat sta Lidija in njen spremljevalec izginila v bližnji veži.

Roquin je počakal, da sta odšla, potem pa je stopil v hišo k vratarju.

„Čujte,“ mu je rekel tiho in mu stisnil v pest bankovec, „povejte mi, ali ta par že dolgo stanuje pri vas?“

„Saj sploh ne stanujeta tu,“ je odvrnil hišnik in pomežiknil z očmi.

„Ne?“ se je začudil Roquin, „Toda mladega moža poznate, kajne?“

„Da, poznam ga, ker vsak dan sprejem zanj pošto.“

„Kako se piše?“

„Kaj vam mar!“ ga je zavrnil hišnik in hotel oditi. Toda Roquin mu je stisnil drugi bankovec v roko.

„Če že hočete vedeti... Gospod se piše Andrej Sénéchal,*) gospo pa poznam samo po imenu Lidija. V tej hiši se sestajata v stanovanju nekega gospoda, ki ga skoraj nikoli ni doma.“

„Kdaj?“

„Dvakrat na teden, ali tudi trikrat, a nikdar ob določeni uri. Sodim, da je ona poročena,“ se je pomenljivo zasmel.

„Najbrž,“ je malomarno skomignil Roquin.

„In kje stanuje gospod Sénéchal?“

„Tega pa res ne vem.“

Roquin se je poslovil, poklical izvoščka in se odpeljal domov.

Tri mesece pred tem dogodkom se je peljala Lidija nekega dne po Boulonjskem parku, ko je opazila mladega moža, ki se je prijel za srce in omahnil.

Pozno je že bilo, drevored je bil prazen. Lidija je ukazala šoferju ustaviti. Pohitela sta k nesrečnemu mladeniču in ga posadila na bližnjo klopo.

Luč obcestne svetiljke je osvetlila njegov obraz. Bil je tako lep in plemenit, da ni mogla odtrgati pogleda od njega.

Ukazala je šoferju, naj ponesrečenca naloži v avto in zapelje do najbližje lekarne. Četrte ure kasneje je bil mladenič že pri zavesti.

„Hvala, gospa,“ je vzdihnil z neizrekljivo žalostnim nasmeškom.

Od takrat sta se pogosto videla. Zaljubil se je vanjo s strastjo človeka, ki ve, da bo moral kmalu umreti in hoče v poslednjih trenutkih zaužiti vse, kar daje življenje. Njegova lica so bila bleda, njegove oči so mu vročično gorele. Lidija je čutila, da boleha za sušico.

Toda ona se je zavila v pajčolan skrivnosti. Ni mu hotela izdati svojega imena, ni mu povedala, da je poročena. Andrej se je moral zakleti, da je ne bo nikdar izpraševal.

*) izg. Senešal.

„Samo pod tem pogojem se še vrnem k tebi,“ mu je rekla. „Če nočeš, se ne vidiva nikdar več.“

Lidija ni bila njegova ljubica. Njena čustva so bila več kakor ljubezen, bila so sočutje do mladega moža, ki je venel kakor roža brez vode.

Pri vsej svoji nežnosti pa ni pozabila nase.

Zavedla se je, da je zločinka, da ima na čelu krvav pečat, ki ji ga ne more nihče izbrisati. Kadar je sedel Andrej zraven nje in jo molče opazoval, se je vselej umaknila njegovemu pogledu.

Vedela je, da nikdar ne bo srečna, a vendar ji je žarek veselja razjasnil obraz, ko je videla, kako jo Andrej ljubi.

Ko je Roquin odkril tajnost svoje žene, je Bontempsu in Louffardu poveril nalogo paziti nanjo. Velel jima je stražiti v bližini hiše, kjer sta se zaljubljenca sestajala, in poizvedeti, kje stanuje Andrej.

To ni bilo težko. Nekaj dni nato sta šla Andrej in Lidija v botanični vrt. Pri povratku se je Lidija odpeljala z avtom, on pa je odšel peš. Bontemps in Louffard sta šla za njim, dokler ni stopil v neko hišo v ulici Bleu.

Pozvonila sta pred vratarjevim stanovanjem. Preden je minilo četrte ure, sta že vedela vse, kar sta hotela. Sénéchalovi so že pet let stanovali v tej hiši. Oče je bil uradnik v banki, eden obeh sinov zdravnik, drugi, Andrej pa je studiral pravo.

„Dobri ljudje,“ je končal vratar. „Samo denarja jim manjka. Oče ima tako majhno plačo, da se čudim, kako je mogel preživeti oba sinova. Zdaj jim gre malo bolje. Emil je zdravnik in podpira očeta, Andrej pa je bolan in ne bo več dolgo.“

„Kaj pa mati?“

„Mati? Nič ne vem o njej. Nikdar je še nisem videl.“

„Ali je umrla?“

„Menda. Nekaj takega sem čul. Težko je zvedeti, ker žive sami zase.“

Nato sta se Louffard in Bontemps poslovila.

Roquin je pričakoval, da bo zvedel kaj več. Nekaj mu je reklo, da sličnost med ljubimcem njegove žene in Alice ne more biti samo

slučajna. Slutil je, da mora tičati za tem skrivnost, ki jo mora odkriti.

„Premalo sta mi povedala,“ jima je rekel. „Zvedeti moram, kje je stanoval Sénéchal, preden je prispel v Pariz. Najti morata ljudi, ki so poznali njegovo ženo, in poizvedeti, ali še živi. Kje sta Papillon in Laguyane?“

„Muradovo palačo stražita,“ je odvrnil Louffard.

„Kaj je tam novega?“

„Nič, gospod. Laguyane in Papillon sta šla dalje v Chamesson, kjer je bila rojena Bertarova sestra. Zvedela sta, da se je v mladosti pridružila igralcem in z njimi potovala po Franciji. V Dijonu sta izgubila sled.“

„Tepca!“ je zamrmral Roquin.

„Potolažite se, gospod, Murad ne ve prav nič več.“

„Vseeno!“ je jezno zagodrnjal Roquin. „Povejta jima, da jima dajem štirinajst dni časa. Če dotlej ne zvem, kaj je z Bertarovo sestro, naj pazita!“

Louffard je vztrepetal. Vedel je, kaj pomenijo te besede. Če tovariša ne izpolnita naročila, ju čaka smrt.

Četrto poglavje

USODNI SESTANEK

Predn je Roquin šel z doma, je javil svoji ženi, da ga dva dni ne bo nazaj. Hotel je uspatvati njeno opreznost.

Potem je krenil proti Boulonjskemu gozdu. Podkupil je vratarja, da ga je spustil v stanovanje, kjer sta se sestajala njegova žena in Andrej.

To je bilo ob dveh popoldne. Roquin je zaklenil vrata za seboj in pogledal, kam bi se skrnil. Nič primernega ni bilo. Takrat se je spomnil na kuhinjo.

„Tu me ne bo nihče iskal!“ si je rekal, ko je bil na varnem. V tistem trenutku pa je že nekdo stopil v predsobje.

„Andrej!“ je pomislil Roquin in pogledal skozi ključavnico. Ni se zmotil. V sobi je stal ljubimec njegove žene in gledal skozi okno.

„Rekla mi je, da pride ob dveh,“ je zamrmral, „kod le hodi tako dolgo?“

Potem pa je mahoma vse utihnilo. Andrej se je vrnil v predsobje. Skrit v kuhinji je Roquin čul, kako je odklenil vrata in nekoga po-

Kalinska

TVORNICA

ČIKORIJE

zdravil. Po glasu je spoznal svojo ženo. Pričakoval je, da prideta zaljubljenca v sobo, toda ostala sta v predsobju.

Tako je čakal že dobro uro in že je mislil, da je prišel zaman. Tedaj pa so se odprla vrata v salon, ki je bil poleg kuhinje. Na pragu sta se prikazala Lidija in Andrej.

Poslej je čul vsako besedo. Andrej je bil videti zelo razburjen; govoril je tako glasno, da ga ni bilo težko razumeti.

„Lidija, Lidija, usmili se me,“ jo je rotill, „ne bodi tako kruta, tako trdosrčna! Daj mi vsaj upati, da boš nekoč moja.“

„Ne, Andrej,“ je odvrnila, „nemogoče...“

„Moj Bog,“ je zaihtel, „zakaj se skrivaš? Zakaj ne smem vedeti, koga ljubim?“

Foda ona je bila neizprosna.

„Ali ti ni dovolj, da te ljubim?“

„Ne, to ni ljubezen!“ je vzkliknil. „Take ljubezni ne maram. Če je tako, se rajši razidiva! Pozabi me, kakor bom jaz skušal tebe pozabiti...“

Premolknil je in se prijel za srce.

„Kako boli,“ je zajecjal in omahnil.

Prestregla ga je in odvedla k postelji. Sedla je k njemu in položila njegovo glavo v svoje naročje.

„Ali mi odpustiš, Lidija? je zaihtel.

„Nikar se ne vznemirjaj, Andrej,“ je šep-

nila, „utegnilo bi ti škoditi. Saj veš, da te ljubim.“

„Vem, Lidija,“ je sanjavo ponovil. „Tvoja ljubezen je tolika, da je ne morem doumeti. To je ljubezen dobre žene...“

„Pusti to, Andrej! Saj veš, da bi dala poslednjo kapljo krvi za tebe. Ko bi ti mogla dati še zdravje...“

„Da zdravje... zdravje,“ je koprneče vzdihnil Andrej. „Moč je v njem, veselje in smeh... zdravje, to je ljubezen, to je življenje pri tebi za zmeraj. Vsak vetrič me podere. Kolikokrat mi je rekel brat Emil: ‚Bodi miren, vsako razburjenje te lahko umori!‘“

Sklonila se je k njemu in ga poljubila na čelo.

„Kako so tvoje oči lepe in sladke, Lidija,“ je šepnil. Oprl se je na komolce in se naslonil nanjo. „Kajne, čudiš se, da sem tako slab, ti, ki si zdrava! To je žalostna dedščina moje matere, ki je umrla kmalu po mojem rojstvu. Oče mi je pripovedoval, kako je bilo takrat. On je jokal, a moj brat Emil — takrat mu je bilo deset let — se je tako krčevito oprijel njene postelje, da so ga komaj odtrgali od nje. Kolikokrat mi je pripovedoval! Oče in brat sta zdrava, mati pa je hiralala leta in leta. O, da bi še živela!“

„Zelo si jo ljubil! Ali ti je ostal kak spomin nanjo?“

„Njena slika. O, kako je bila lepa! Ko sva pred leti z bratom prišla v Chamesson, kjer je bila doma, so nama rekli, da je bila Ivana Bertarova najlepše dekle daleč na obali.“

„Ivana Bertarova?“

„Da! To je bilo dekliško ime moje matere,“ je odvrnil Andrej.

Nenadoma pa se je zdrznil.

„Ali nisi slišala? Zdi se mi, da sem čul neki glas. Nekdo prisluškuje!“

„Tudi jaz sem čula,“ je prestrašeno potrdila Lidija.

Mimo okna je zdrdral velik tovorni avtomobil.

„Zmotila sva se. Avto je bil. Sicer se pa lahko pripričava.“

Počasi je stopil skozi salon in obednico do predsobja in se vrnil skozi spalnico. Potem je poskusil odpreti kuhinjska vrata. Bila so zaklenjena.

„Nič ni bilo,“ se je pomiril in se vrnil k Lidiji.

Leto dni so Roquinovi agenti zaman iskali Bertarovo sestro Ivano, drugo dedinjo sto milijonov. Se tega niso vedeli, ali živi ali ne. Leto dni so jo takisto brez uspeha iskali Muradovi prijatelji.

Zdaj pa je Roquin slučajno odkril tajnost. Ko je začul ime Ivane Bertarove, mu je od presenečenja ušel krik, ki bi ga bil skoro izdal.

Kdor bi bil videl Roquina v tistem trenutku, ga ne bi bil spoznal. Bil je bled ko smrt. Zdaj šele je bil prepričan, da je premoženje njegovo, tisto bajno bogastvo, ki je po njem tako hrepenel.

Res je stala med njim in denarjem Sénéchalova rodbina, toda to je bilo zanj malenkost. Stari Sénéchal bo izgubil kakor Aličin oče. Emil bo umrl, kako, to se bo še videlo. Kar se pa tiče fantiča, ki ga je presenetil v sobi — ali ni njegovo življenje v njegovih rokah?

Tiho je odklenil kuhinjska vrata, ki so držala v predsobje. Za trenutek je bil v dvomu, ali naj mirno odide, ali naj naredi skandal.

„Vrnem se,“ se je premislil, „morda še kaj ujamem.“

Frisluhnil je in čul Andreja:

„Uboga Lidija, ali niso najini sestanki žalostni?“

„Zakaj, Andrej?“

„Saj si mi bolj usmiljenka kakor ljubica,“ se je otožno nasmehnil bolnik.

„Ljubim te, Andrej. Moja ljubezen ti bo dala moči...“

„Bojim se, da me ne boš mogla dolgo ljubiti. Smrt mi je blizu.“

„Ne govori tako! Saj veš, da bi bila tvoja smrt tudi moja.“

„Kako si dobra — kakor brat Emil. Poznati bi ga morala. Videla bi, kako plemenit je. Hotel je biti oficir, toda tisto leto, ko bi bil moral stopiti v vojno akademijo, se me je lotila bolezen. Tedaj se je odločil, da postane zdravnik, samo zato, da mene ozdravi. Njegova najljubša stroka je bila kemija. Hotel je z njeno pomočjo poiskati sredstvo za jetiko — in uspelo mu je. V kratkem stopi pred svet z izumom. Hi mahoma ponese njegovo slavo širom sveta. Pred nekaj meseci je šel v Nemčijo, da se izpopolni; vsak dan ga pričakujemo. Ubogi brat, kako bo vesel! Koliko se je moral boriti, pre-

den mu je uspelo! Moral, zakaj drugače bi ga čakala smrt!"

„Smrt?“

„Saj res, tega še ne veš. Nikoli ti nisem o tem govoril. Pretresljiva je ta zgodba. Poslušaj!“

Moj brat je bil strastno zaljubljen v lepo deklo. Nekoč je prišel k njemu neki Turek, ki ima v Bulonjskem gozdu razkošno palačo — Murad mu je ime — in ga prosil, naj pride k njegovi sestri Zoraidi, ki je hudo bolna.

Emil jo je ozdravil.

Zoraida je bila čudovita krasotica. Moj ubogi brat, ki mu je bila dotlej znanost edina ljubezen, se je nesmrtno zagledal vanjo. Nič več ni jedel, nič več ni delal, hujšal je od dne do dne, umrl bi bil, če mu Zoraida ne bi bila vrnila ljubezni. Shajala sta se ponoči v parku Muradove palače in Emil bi bil brezmejno srečen, da ga ni nenaden dogodek iztrgal iz nebes.

Nekega večera je namreč ljubimca zalotil Murad. Nič ni rekel. Mrzlo, brez srda, je Emilu potrkal po rami in ga pozval s seboj. Zoraida se je od strahu skoraj onesvestila.

Emil je šel z Muradom v njegovo sobo. Orientalec je bil blede ko zid.

„S kakšno pravico,“ je vprašal Murad, ste si to dovolili?“

„Ljubim jo,“ je mirno odgovoril Emil.

„Ha, ha!“ se je mrzlo zasmel Murad, „verjamem. Ni bilo težko uganiti, da je moja sestra bogata.“

„Stojte!“ je vzrojil moj brat. „Kdo vam daje pravico, da me žalite? Ljubim jo in ona mene?“

„Laž in sleparija!“ je s hladnim prezirom odgovoril Murad.

Ves besen, ranjen v svojih najsvetejših čustvih, se je Emil vrgel na Murada, toda preden se ga je dotaknil, je umaknil roko in se nemočen zgrudil na zofo.

„Ne morem vas ubiti, ker ste njen brat...“ je bolešno vzkliknil.

„Pametna pretveza,“ se je zarogal Murad.

„Čujte!“ je vzkliknil Emil, „ne verjamete mi, da je moja ljubezen nesebična. Dokazati vam hočem. Danes smo petindvajsetega julija. Leto osorej, prav ob tej uri se spet vidiva. Danes sem siromak in nihče me ne pozna, toda če ne bom do letu bogat ali če si vsaj ne priborim slave, ki odtehta denar, vam obljubim, da se ubijem. Smejete se?“

S temi besedami je Emil stopil k ebenovi-

nasti mizici, vzel listič papirja in z vročično naglico nekaj napisal.

„Evo vam!“ je pomolil papir Muradu, „prečitate in shranite. Moja smrtna obsodba je to!“ Na lističu so bile samo tele besede:

Danes, petindvajsetega julija, ob enajstih zvečer si vzamem življenje, ker nisem imel sreče v življenju in sem sit siromaštva. Nihče ni kriv moje smrti; iz lastnega nagiba sem se odločil zanjo.

Murad je ganjen prečital te besede; Emilova iskrenost in odkritosrčnost sta našli pot do njegovega srca. Zmečkal je papir, stopil počasi h kaminu in vrgel vanj papir. Listič se je zvil, počrnel in v zublju zgorel.

„Vaša beseda mi zadošča! Danes ob letu, petindvajsetega julija!“

„Danes ob letu, petindvajsetega julija,“ je mirno ponovil Emil in stekel iz sobe, tiščoč si nosa, z zaprtimi očmi, da ne bi videl ne čul Zoraida. Toda ko je hitel čez vrt, sta se ga oklenili dve beli, polni lehti. Na ustnicah je iznenada začutil vroč poljub in na uho so mu zašumele presladke besede:

„Ljubim te, verujem vate! Čakala te bom in moja ljubezen te bo varovala!“

*

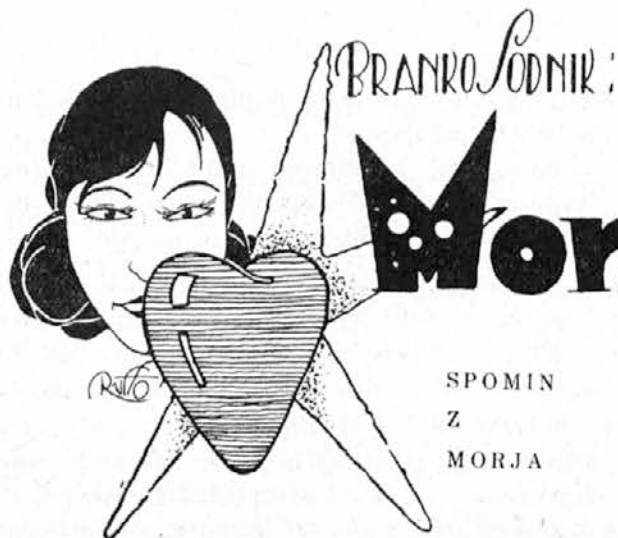
— In zdaj ko ste roman prečitali, preberite še tole. Ni sicer prijetno, a zato tem bolj koristno:

Kdor prihodnje številke „Romana“ ne bi prejel, naj izvoli najprej pogledati, ali so njegovi računi z „Romanom“ za preteklo četrtletje v redu. Reklamacijam moremo ustreči samo tedaj, če je naročnina poravnana. Za tekoče četrtletje jo obnovite zdaj v začetku meseca, ko se Vam izdatek najmanj pozna.

Se važnejše za Vas pa je tole:

Ker smo se na žalost prevarali v nekaterih naročnikih, ki so list naročili in nam navzlic opominom niso plačali naročnine po več mesecih, bomo poslej hočeš nočeš morali list ustaviti vsem c. naročnikom, ki so 1 mesec ali več v zaostanku. Koliko nam kdo dolguje za tekoče četrtletje, ima napisano na položnici, ki smo jih te dni razposlali.

Ta ali oni nam bo, ta ukrep zameril — po kriven. Naše opravičilo je veletehtno: svoje račune moramo plačati točno, ne glede na to, ali vi, c. naročniki, izpolnite svojo obveznost ali ne. In prav zato vemo, da jo boste izpolnili!

BRANKO ŠODNIK:

Morske Zvezde

SPOMIN
Z
MORJA

To je bilo predlanskim poleti, ko sem bil v Dalmaciji. Prišel sem na Hvar in našel tam prijatelja, ki ga že dolgo nisem videl. Na njegovo povabilo sva šla v restavracijo, po kosilu pa sva se pomenkovala. Kmalu pa sem opazil, da postaja prijatelj redkobeseden. Vzrok sem kmalu odkril — pri sosednji mizi za mojim hrbtom je sedelo lepo mlado dekle, tako lepo, da me je na prvi pogled očaralo.

„Kajne, da je srčkana? Samo njene oči poglej!“ mi je rekel prijatelj in se nasmehnil. „Beograjčanka je, Desanka ji je ime.“

„Ali si z njo znan?“ sem ga vprašal.

„Ne, večkrat sem se že hotel z njo seznaniti, a se ne upam prav. Zdi se mi, da bi bil sprejem precej hladen.“

„Vedel sem, da si strahopetec,“ sem ga zavrnil. „Jaz nisem. Še danes se z njo seznanim. Ne verjames?“

„Ne.“

„Zvečer pridi na obalo. Videl boš!“

Popoldne sem šel proti kopališču, ko sem zagledal Desanko, ki je stala ob poti in gledala po morju. Nerodno mi je bilo, toda hotel sem poskusiti srečo. Poslužil sem se starega trika.

„Mary!“ sem poklical.

Komaj da se je ozrla. Toda že sem stal zraven nje in se ji opravičeval, da sem jo zamajal.

„Ali se večkrat tako zmotite?“ me je posmehljivo vprašala.

„Kadar srečam kako lepo gospodično,“ sem ji odgovoril, videč, da me je ujela. Potem sem jo prosil, ali jo smem spremljati.

Šla sva počasi ob obali. Pred kopališčem sva bila že prijatelja.

„Na pesku se dobiva,“ mi je rekla in odšla v svojo kabino.

Tam sem jo res našel. Brez posebnega izpraševanja sem legel k njej v pesek. Čez nekaj časa sem mimogrede opazil, da leži v bližini nekdo, ki neprestano gleda Desanko.

„Tam imate še enega oboževalca,“ sem jo podražil. „Vem, da mi zavida.“

„Oh, nikar me ne spominjajte nanj,“ je rekla nejevoljno. „Sita sem ga že. Kamor grem, povsod ga najdem. Ne morem se ga iznebiti. Kjerkoli me dobi, mi odkriva ljubezen in bogve kaj še vse. Če ne bi bili vi prišli, bi bil gotovo že spet tu. Vsiljiv je, da me že kar jezi.“

„Vsiljiv? Ali hočete, da ga ozdravim?“

„Kako?“

„Videli boste. Dolgo bo pomnil. Ali smem?“

„Hvaležna vam bom.“

„Zdaj grem v vodo, med tem bo vsiljivec prisedel. Ne odpodite ga.“

Ne da bi bil še kaj več povedal, sem vstal in skočil v vodo. Plaval sem do najbližjih skal. Tam sem hitro našel, kar sem iskal. Morskega ježka, tako velikega, kakor še nikdar. Odluščil sem ga, dasi so mi roke krvavele. Potem sem sedel na skalo in pogledal proti obali. Videl sem Desanko in še nekaj — neznanca, ki se ji je pravkar približal in jo ogovoril. Zlobno sem se nasmehnil in splaval nazaj k bregu z ježkom v roki.

Ko sem šel mimo Desanke, me je vsiljivec postrani pogledal. Nisem se zmenil zanj. Za njegovim hrbtom sem spustil ježka na tla. Potem sem legel v pesek in čakal, kaj bo.

Kmalu se je zgodilo kar sem pričakoval. Vročina je bila tako huda, da mi je pot curljal s čela. Tedaj se je vsiljivec zleknil in hotel leči. V istem trenutku pa je zakričal in planil pokonci. Ježkove bodice so se mu zadržle v hrbet.

Zvečer sva skupaj večerjala. Zahvalila se mi je z nasmeškom, ki je mnogo obetal. Potem sva šla na obalo.

Prijatelj je seveda že čakal. Malo ga je jezilo, ko je videl, da sem izpolnil besedo, toda kaj je hotel!

Ponoči sem mislil na njo, na njene lepe oči. Vsesale so se mi v dušo, v srce. Preden sem se zavedel, sem čutil, da jo ljubim.

Skozi odprto okno je prihajalo iz daljave tiho petje. Bogve kdo je pel, komu je pel? Za trenutek me je obšla neumna misel, da bi tudi jaz vstal in šel na obalo, da bi tudi jaz pel, da bi pel njej. Morda je njeno okno odprto, morda jo prikličem?

Nisem mogel zaspati. Tiha pesem, ki ni hotela nehati, mi je odgnala spanec z oči. Šele ko je čez dolgo dolgo utihnila, so se me sanje usmilile.

Drugi dan sva se spet videla pri kosilu. Prisedel sem k njej in se z njo pogovarjal, toda moje besede so bile tako zmedene, da me je večkrat čudno pogledala. Takrat sem vselej pobesil oči. Njenega zagonetnega, čudnega pogleda sem se bal — žgal je kakor ogenj.

Spomnil sem se: prejšnji dan mi je rekla, da bi rada dobila nekaj lepih morskih zvezd. Dopoldne sem govoril s starim ribičem, ki mi je povedal, kje bi dobil največje.

Vprašal sem jo, ali bi jih šla z menoj lovit. Prikimala je.

Proti večeru sva se dobila ob obali. Najet sem čoln in odveslala sva proti majhnemu otoku. Bila je vesela in razigrana kakor še nikdar.

„Danes ali nikoli,“ sem si rekel in se še krepkeje uprl v vesla.

Na zapadni strani otočka je kar mrgolelo polzev, školjk in morskih zvezd. Skakala je od skale do skale in jih trgala, jaz pa sem hodil za njo in jih metal na breg.

Tedaj sem pod neko skalo zagledal rogelj velike morske zvezde.

„Poglejte, kakšna je! Ali naj jo odtrgam?“

„Ne, sama jo grem iskat,“ je rekla in skočila v vodo.

Ostal sem na skali. Kmalu se je prikazala. V roki je držala zvezdo. Splezati je hotela k meni, toda zvezda jo je ovirala. Pohitel sem ji na pomoč in ji podal roko.

Nenadoma pa ji je spodrsnilo. Komaj sem jo še vjel in izpreletelo me je. Pri padcu me je oplazila z lasmi. Njena mehka roka mi je zdrsnila po hrbtu, glava pa se mi je naslonila na ramo. Sam ne vem, kaj je bilo potem. Krčevito sem jo stisnil k sebi in jo poljubil na ustnice.

„Desanka...“

Krasne so noči na morju. Mesečina se kakor zlata pena razlija po valovih, ki drhte, ko jih boža lahni veter.

Taka je bila tista noč. Pozno je že bilo, midva pa sva še zmeraj sedela na pečini in gledala daleč, daleč, in sanjala tiste sanje, ki jih nihče ne more popisati.

Veter se je igral z njenimi lasmi. Legla je v moje naročje in pustila, da sem jo poljubljal do omame.

Potem sva spet sedla v čoln, ki je počasi drsel po morju. Desanka se je stisnila k meni.

„Jutri se vrneš na ta otok, dragi.“

„Ne, jutri zjutraj odidem. Prelepe so bile te sanje, da bi mogle biti zmeraj enake. Jutri bova morda že oba razočarana.“

„Ne bova, Branko. Pridi jutri...“

Pred njenim domom sva se poslovila. Ko sem jo poslednjič poljubil, mi je šepnila na uho:

„Jutri se vrneš. Vem, pobegniti boš hotel, pa ne boš mogel. Dobro vem...“

Tisto noč nisem zatisnil očesa. Kolikokrat sem se odločil, da odidem, toda ko je prišlo jutro, sem ostal.

Da, Desanka, vedela si, da se vrnem.

Dnevi so tekli. Vsak dan sem hotel oditi, vsak dan sem ostal. Preslab sem bil, da bi se bil mogel upirati njeni volji. Preslab, premajhen, čeprav sem vedel, da se zgodi to, kar sem rekel.

Z novim tednom je prišlo razočaranje, ki sem se ga bal, in neko jutro sem odšel brez slovesa.

Bogve, ali me je tisti dan še čakala na otočku? Bogve, ali je še kdaj mislila name?

TIGER

N A P I S A L M A X B R A N D

Žalostno je odgovoril: „V vsem življenju še nisem nikogar videl tako sijajno igrati komedijo, in norec sem, če tu ostanem, a ne morem drugače. Slabič sem in preziram se zato, toda v tanglu ostanem, dokler mi vsega ne razjasnite, od prvega zloga do poslednjega. Lahko noč!“

Ko se je obrnil, je obstala kakor vkopana, in ko je odprl vrata, je iztegnila roke za njim in hotela nekaj reči, toda besedica ni prišla iz njenih ust, in ko so se vrata tiho zaprla, je omahnila na stol.

„Kaj, le kaj bi moglo biti?“ je šepetala. „Vedi Bog, kaj sem storila; saj je bil videti tako srečen, ko sem pripovedovala o branju rož. Kaj more biti?“

Nekaj vročega, mokrega ji je kanilo na roko; začudeno je pogledala.

„Kaj?“ se je zdrznila, in spet je pala vroča kaplja.

Stekla je k ogledalu; bolešno spačen obraz jo je pogledal in velike kaplje so silile izpod mokrih trepalnic. Izza otroških let se ni mogla spomniti, da bi bila kdaj tako jokala, in pogled na sliko v zrcalu jo je prestrašil.

„Solze!“ se je vznemirila. „Od kod, od kod?“

Šestindvajseto poglavje

STANOVSKÉ RAZLIKE

Splošno znano je bilo, da s starim Belobradcem ni moči govoriti pred deseto zjutraj, ker potrebuje, kakor je Lew McGuire vedno in vedno pojasnjeval spoštljivo poslušajoči množici, nemoten nočni pokoj. Ob šestih zvečer je navadno ostal sam in nihče ga ni smel motiti, niti Lew ne, njegova vrata so bila zapahnjena, in le redko si tedaj čul kak glas iz Belobradčeve sobe.

Seveda je bil zid tako debel in vrata so se tako tesno zapirala, da zunaj nisi ničesar čul; polnih šestnajst ur je tako ostal vsak večer, vsako noč in vsako jutro sam, da si zbere sile za delo prihodnjega dne. In to delo je bilo precej naporene narave.

Točno ob desetih se je soba, kjer je bil Lew McGuire, napolnila z ženami, starci in nesrečnimi, brezposelnimi mladimi ljudmi, s pohabljenimi, invalidi, lopovi in sleparji, ki so vsi prišli, da dobe iz roke radodarnega Belobradca majhno podporo. Seveda ga je le redko kdo presleparil, zakaj njegove ostre oči pod gostimi košatimi obrvmi so prebodle vsakogar, ki mu je hotel kaj natvesti. Vsem drugim pa je morda roka delila podpore, in časih so gibke roke črkovale nasvete, ki so bili še dragocenejši od zlata. Nekaj minut pred deseto je odhitela Mary Doverjeva po stopnicah, in že je bila čakalnica nabito polna. Toda njej so se radovoljno umaknili.

Našla ga je kakor vselej — vzravnane v blazinah in skrbno počesana brada mu je srebrno valovala na prsa. Sedla je zraven njega k postelji in pogledala v temo, ki mu je kakor zmerom odevala obraz v somrak, in kakor vselej so mu oči zagorele, ko jo je spoznal, in njegova nenavadno mladostna roka se je iztegnila in se je dotaknila.

Pozabila je vse svoje nadloge, ko je gledala v ta starčevski obraz in mogočno, v postelji zleknjeno postavo; v mladih letih je moral biti pravcat velikán po močeh, še danes so njegova neverjetno široka pleča to razodevala.

Spomini iz dolgih let moške moči so mu gotovo delale sedanjo nemoč še neznosnejšo in vendar nisi opazil na njem nepotrpežljivosti ali nejevolje. Mary se je videl kakor svetnik, ko je tako ležal pred njo, in oči so se ji orosile.

„Belobradec,“ je rekla, ko ji je spet tuga prevzela srce. „Spet je prišel — Tiger!“

Belobradec je prikimal.

„Že veste? Vrnil se je, in nesrečna sem, tako strašno nesrečna, Belobradec. Kaj naj to bo, ne vem, toda povedati vam hočem vse, besedo za besedo, kakor se je zgodilo.“

In jela je verno pripovedovati zlog za zlogom svojega nočnega pogovora s Tigrom. Poslušal jo je do konca s pokojno sklenjenimi rokami, potlej pa je dvignil roko in spretni prsti so črkovali: „Ali te je vprašal, ali bi ga vzela?“

„Vzela? Da — ne, rekel je samo, da me ljubi, a vem, da mu je bilo ono že na jeziku, gotovo bi bil tudi izgovoril, če bi mu bila izdala

skrivnost — le kakšna skrivnost more biti, ki jo hoče vedeti?"

Tedaj je roka črkovala: „Nikoli se ne poroči s teboj.“

„Mislite,“ je razburjeno viknila, „da nisem zanj dovolj dobra?“ Pohlevneje je povzela: „Dobro vem, da govori čisto in brez napak; tudi vem, da je pošten in ne slepar, Belobradec. Toda v vsem, kar zna, ni nič, česar se tudi jaz ne bi mogla naučiti.“

„Pač!“ so rekli prsti.

„Nič!“ je ponovila.

Na Belobradčevi postelji so bili razgrnjeni razni listi in časopisi; zdaj jih je spravil v red in vzel izmed njih enega, ki je bil na krajih že ves porumenel. Razgrnil ga je in pomolil deklici, in prvo, na čemer se je ustavilo njeno oko, je bila velika fotografija Tigra.

Bil je Tigrov obraz, a kakšna razlika! Celo na fotografiji je njeno ostro oko takoj videlo, kako brezhibno se mu prilega suknjič na ramenih; tako dobro napravijo le prvovrstni krojači, in samo ljudje gotovega sloja se v tem dobro počutijo. Seveda je bil Tiger, toda Tiger v čisto drugi okolici. „Jack Lodge,“ je bilo natisnjeno pod sliko, „ki se je pravkar vrnil z lova na zveri.“ In ko je naglo preletela beležko pod sliko, so se njene oči ustavile na pomembnejših mestih, kakor: „sin znanega milijonarja“, „ob povratku s svojimi slugami“, tedaj je zmečkala list in ga spustila v naročje. Starega Belobradca roka se je iztegnila k njej in jo tolažeče pobožala po roki, toda Mary je dvignila glavo in se celo nasmehnila.

„Mislila sem, da imam v roki otroški balonček,“ je rekla nekam hripavo, „a glej — bil je zrakoplov! Belobradec, hvala vam, da ste me spet potegnili nazaj na zemljo.“ Globoko je zasopla. „Mislila sem, da odidem iz tangla in začnem novo življenje; kaže pa,“ hlastno se je ozrla — „da je zapisano, da bom morala večno živeti med počeno posodo in majavimi mizami. Da, tu sem doma.“

Obrnila se je k bolniku.

„Nu,“ je rekla mirno, „zdaj je za zmerom konec tega. Nihče naj ne poreče, da sem pobešala glavo, ker sem igro izgubila. Enkrat za vselej sem končala s tem, toda kaj bo s Tigrom? Kaj bo z Jackom Lodgem in njegovimi milijoni?“

Belobradec jo je vprašuje pogledal.

„Samo to rečem,“ je dodala, „kdorkoli je že, nekaj ima na umu; in z menoj je bil pošten. Kako ga spravim od tod?“

Naglo je zapisala bolnikova roka v zrak: „Govori z njegovim očetom.“

„Prav imate,“ je zamrmrala Mary Doverjeva. „Zmerom imate prav, Belobradec! K njegovemu staremu pojdem, v tangelskem žargonu mu bom govorila, karkoli mi pride na misel, in porečem mu: Vidite, ali je kaj takega za vašega sina? Ali ga ne bi rajši vzeli domov? O, gotovo ga vzame!“

Spet se je neveselo zasmejala, a potlej se je nenadoma zresnila: „Ali me je Tiger naposled hotel preslepariti? Ali je to hotel?“ Glas ji je postal srdit in vznemirjen, a že si je sama odgovorila: „Ne, poštenjak je. Mislil je, da me sme vzeti k svojcem; ni pomislil, kako se mu bodo smejali, kadar jim hrbet obrne.“

Vstala je in počasi stopila iz sobe, šla skozi množico ljudi v predsobju, ne odgovarjajoč na pozdrave, in potem dol v staro pivnico „Ukročenega merjasca“. Še nikoli se ji ni videla tako nesnažna kakor zdaj. Dišalo je po tisoč neznanih duhovih, po mrzlem dimu in po vsepovsod razlitem plehkem pivu, in tega duha ne bo nikoli nestalo. Tla so bila posuta z žaganjem in pripravljena za pometanje. Obstala je z očmi na obrabljenih, napihnenih deskah, kako malo so morali biti vredni ljudje, ki so jih izhodili, je morala pomisliti.

Visoko ogledalo za pultom je bilo iz navadnega stekla in je pačilo njen obraz. Vse okoli nje je bilo poceni in prostaško, breznažno, prežalostno revno. Kuharica je vstopila, na roki se ji je lesketal velik zelen dragulj — nepristen! Glencos, njen zaupnik, je lenobo pospel v kotu in se zalival z jutranjim žganjem; bil je še nekam spodobno oblečen — vse nepristno! Ves tangle je bil prazna lupina, potvorba in laž; varljiva slika stvari, ki so se sešule v pepel, kadar je pomislila na Tigra in na njegovo prilegajočo se obleko. Sklenila je počakati do petih popoldne. Ob tem času mora biti gospod kakršen je William Lodge že doma. Se nikoli ji ni bilo čakanje tako težko kakor danes, in ko je naposled stopila na cesto, ji je skoro odleglo, in to sproščeno razpoloženje ji je ostalo še potem, ko je čez pol ure dospela do hiše ob parku. Šla je na drugo stran

ceste, da si ogleda veliko rjavo pročelje malo bolj od daleč.

„Nikaka igračka!“ si je rekla. „Spodobna hiša, in gotovo polna šare, ki stane vsak palec tisoč dolarjev. Da, taki ljudje so zanj, gospodski, spodobni, trdi trgovci. Ljubše bi mi bilo, če bi bilo na hiši kaj štuka ali podobnega, potem bi gotovo laže z njimi govorila. Toda ta petdesetmilijonska pročelja —“

Skomignila je z rameni, globoko zasopla in šla odločno čez cesto kakor človek, ki hoče sredi decembra skočiti v vodo, da se okopa.

Sedemindvajseto poglavje

PREDSODKI SE RUŠIJO

Odprl ji je mož z uradnim obrazom, tehtnim trebuhom in spoštovanjem zbujujočo plešo; njegove oči so gledale baš šest palcev čez njeno glavo.

„Rada bi govorila z gospodom Williamom Lodgem,“ je rekla Mary in nezaupno premerila vratarja.

Sunkoma se je ponižal njegov pogled najprej do njenega klobuka, pri čemer je razprl oči, potlej do njenega obraza, ki so se na njem trenutek pomudile, k jopici, h krilu, do njenih čevljev, kjer so obstale. Potlej ji je pogledal naravnost v obraz.

„Ali bi radi kakšno pismo oddali?“ je vprašal.

„Ne,“ je pokojno odgovorila Mary.

„Tako,“ je prikimal vratar. „Ali smem prositi za vaše ime, gospodična?“

„Ime je postranska reč,“ je odgovorila. „On ne pozna mojega imena. Recite mu prosim, da želi neka dama z njim govoriti.“

„Hm!“ je odvrnil in spet kritično pogledal njene čevlje.

„Včeraaj povoščeni,“ je mirno prikimala in iztegnila nogo, da si jo laže ogleda.

„Hm!“ je ponovil. „Gospoda Lodgea najbrž ne bo doma, mislim.“

„Mišljenje,“ je rekla Mary Doverjeva, „najbrž ni vaša najmočnejša stran, kaj ne?“

„Kako prosim?“

„Le nadaljujte, prijatelj. Bolnišnice kar mrgole takih dobrih mislecev, kakršni ste vi. Tecite in povejte gospodu Lodgeu, da ga tu čakam.“

Ni se zganil; zdelo se je, da ne ve prav, ali ga je razžalila ali ne.

„Počakajte tu,“ je rekel dostojanstveno in hotel vrata zapreti, toda njegovo kretnjo je Maryna noga gladko izjalovila, in ko se je začuden obrnil, je že stala zraven njega.

„Nikoli ne smete pustiti človeka stati, kadar čaka,“ je menila. „Tako si že naprej pokvarite posel.“

„Gospodična,“ je rekel hladno, a prsti so mu trznili, „dovolite vprašanje: ali imate kaj pri sebi, s čimer bi vas predstavil gospodu Lodgeu?“

„Imam,“ je odgovorila Mary, „jezik imam, in predstavila se mu bom sama.“

Odločno je odkimal.

„To pri nas ni v navadi, veste.“

„Ne?“

„Toda če bi se potrudili do stranskega vhoda, bom pogledal, ali bi morda tajnik gospoda Lodgea —“

„Nikar se toliko ne trudite! Želim govoriti z gospodom!“

„Minuto —“

„O, prosim!“ je odgovorila Mary, in roka, ki se je bila že iztegnila proti njej, se je spet umaknila.

In med tem ko je še lovil sapo, je šla skozi vežo in prišla v sobo, ki se ji je zdela tako velikanska kakor cela ulica. Strop se je vzpenjal gori v omotični višini, tako da so se veliki stoli in težka miza zdeli skoro premajhni. Prav takrat je tudi vstopil iz sosednje sobe neki gospod.

„Halo!“ je vzkliknila Mary Doverjeva.

Ustavil se je in se obrnil k njej.

„Kje je šef?“ je vprašala.

„Gospod!“ je zakričal vratar, ki se je pojavil za njo na pragu in od togote komaj sopol. „Ta ženska —“

„Rajši sedite,“ je mirno rekla Mary, „in prej malo premislite, kaj bi radi povedali. Drugače se vam še jezik zaplete. Kje,“ se je še enkrat obrnila na visokega gospoda, „kje imate svojega poglavarja?“

Gospod ni bil videti zaradi tega drznega odgovora prav nič v zadregi. Gotovo eden izmed nižjih slug, si je mislila Mary.

„Kdo?“ je vprašal.

„Vedite me prosim h gospodu Lodgeu!“

„To sem jaz,“ je rekel visoki gospod.

„Gotovo vas nisem prav razumela,“ je odvrnila Mary. „Kaj ste rekli?“

Počasi je šla čez sobo in ko je bila pri njem, se ji je zazdelo, morda zato, ker je stal v somraku, da vidi nekaj Tigrovih črt v nemi rezerviranosti tega moža.

„Mary Doverjeva,“ je rekla, „je moje ime.“
Priklonil se je.

„In rada bi na samem z vami govorila.“

Če je za trenutek okleval, ko jo je zdaj pogledal, je vendarle trajalo samo kratko sekundo, da je moglo samo ostro Maryno oko opaziti.

„Idiva tu noter, gospodična Doverjeva,“ je rekel in stopil na stran, da jo spusti naprej.

Soba je bila mnogo manjša. In tega je bila Mary Doverjeva vesela, zakaj velika dvorana bi jo bila vznemirjala, odvrnila bi bila njene oči in misli. Tudi strop je bil nižji in to je stolum podeljevalo več domačnosti, ko jo je pozval, naj sede, se je takoj spustila v mehke blazine. William Lodge ji je sedel nasproti, in Mary je kar brez ovinkov začela:

„Prišla sem, da z vami govorim o vašem sinu.“

Njegov obraz je ostal brezizrazen kakor prej; prav tako bi mu bila lahko rekla kaj o vremenu — a to ji ni vzelo poguma, narobe.

„V nevarnosti jel!“ je dodala. Se zmerom nič odgovora.

„S suhimi besedami,“ je rekla, „v tanglu je.“
Oči gospoda Lodgea so splavale čez njo.

„Ali vas moti, če kadim?“

„Tega ne bi mogla trditi,“ se je nasmehnila Mary.

Vzel je iz žepa tok s smotkami, mirno odgrizel konec havane in si jo prižgal.

„V tanglu,“ je prikimal.

„In v škripcih,“ je dodala Mary.

Spet je prikimal. Že je jela dvomiti, ali je res njegov oče. Morda ga je samo posinovil.

„Na deset načinov je v godlji, tucat obešenjakov mu hoče za kožo, in prav lahko se zgodi, da mu kdo zasadi nož v hrbet ali pa ga pogladi po piskru.“

„Razumem. In kaj je napravil, da si je nalezl toliko sovražnikov?“

„Kaj je napravil?“ je vzdihnila Mary Doverjeva. „Recite mi, gospod Lodge — ali bi mi hoteli pošteno povedati, ali je drugače mirnega značaja?“

„Mislim, da — vsaj med moškimi.“

„Res? In kaj je še na njem?“

„Za velikega lovca ga imajo.“

„Na,“ je rekla Mary Doverjeva, „sled, kjer zdaj lovi, ne vodi k dobremu. Ali je imel kako ime?“

„Ne vem, da bi ga bili kdaj drugače imenovali kakor Jacka.“

„Tako? Ali veste, kako mu pravijo v tanglu?“

„Nu?“

„Tiger.“

„Hm!“ je brez navdušenja odvrnil gospod Lodge. „In pravite, da si je napravil dosti sovražnikov? Kako neki?“

„S pestmi,“ je rekla Mary Doverjeva.

Poln pričakovanja je vzel smotko iz ust, a rekel ni nič.

„Padel je med nas čisto iznenada,“ je pripovedovala, „kakor kak težak svedrovec, ki je dobil mrzle noge, ali kaj takega.“

„Kaj pravite?“

„Kakor zločinec, ki mu je denar pošel. Jaz sem seveda takoj izpregledala, da tu nekaj ni v redu, imela sem ga za ogleduha. Zato sem pomignila svojemu reditelju in on ga je poskusil vreči na cesto.“

„Res?“ William Lodge se je vzravnal na stolu.

„Počakajte. Rekla sem, da je poskusil vreči ga skozi vrata, in iz tega je nastal eden najlepših preteпов, kar sem jih kdajkoli videla. In v življenju sem jih že nekaj videla. Povejte mi, gospod Lodge, kje se je vaš sin učil boskanja?“

„Saj niti ne vem, da se boksa.“

„O, tega ne veste? Nu, res, videla sem že čistejše sunke, a tako srčkanega počeznega zamaha, ki z njim uspava protivnika, bogme, tega še ne! Bums in z Bogom svet!“

Oči so se ji svetile od navdušenja, in bilo je, kakor bi bile tudi v možu užgale enako iskrico, zakaj na ustnice se mu je prikradel lahen nasmeh.

„Der Grosse Brockhaus“

Vsak človek, vsaka hiša mora brez pogojnno imeti ta leksikon, ki mu ni enakega v svetovni zgodovini. Brockhaus nadomešča vse ono, kar je razmetano v tisočih in tisočih knjigah.

Brockhaus Vas dela nezmotljive ker je točen ko švicarska ura.

Vse informacije daje „Roman“.

Za slabo voljo

Učitelj: „Jesen zbuja v nas žalostno razpoloženje, ker nas spominja na minljivost vsega lepega. Česa lepega na primer, kdo ve?“ Vinko: „Velikih počitnic!“

Gospod stopi k stražniku: „To-le mrtvo mačko sem pravkar našel v avtu.“ — „Nesite jo na najbližjo policijsko stražnico.“ odgovori mož postave, „in če je v treh mesecih nihče ne pride iskat, je vaša.“

Učitelj razlaga pojma resnica in laž. „Povej tedaj, Slavko, kako pravimo človeku, ki ne govori resnice?“ — „Lažnjivec.“ — „Prav. In onemu, ki resnico govori — nu, Moric?“ — „Tepec, gospod učitelj.“

Lojze: „Dober dan, Pepe! Kako se kaj razumeš s svojo ženo?“ Pepe: „Hvala, živiva kakor v raju.“ Lojze: „Kaaaj?“ Pepe: „Kakopak! Obleči nimava ničesar in neprestano sva v strahu, da naju gospodar ne vrže ven!“

„Toliko ognja sem položil v svoje stihe!“ pripoveduje pesnik založniku. „Narobe bi bilo bolje!“ meni založnik.

„Ali si že kaj prodal, odkar slikaš?“ „O, da, svoj zimski plašč in fotografski aparat.“

Ona: „Prav tako vreme je bilo tudi tisto noč, ko si mi razodel ljubezen, še pomniš?“ „Kako ne! Strašna noč je bila!“

Mali Ivko: „Mamica, ali si moram tudi oni zob umiti, ki mi ga jutri zobni zdravnik izdere?“

Gospodična plane vsa zasopla v trgovino s fotografskimi potrebščinami. „Očeta je bik naskočil, brž, brž!“ „Moj Bog, mi vam vendar ne moremo pomagati!“ „Ne, ne, hotela bi brž nov filmski zvitek!“

Gospa novi služkinji: „Iz vaših izpričeval vidim, da radi menjavate gospodinje. Kako dolgo pa ste bili v svoji zadnji službi?“ „Nisem gledala na uro, milostljiva!“

„Ganes sem srečal prijatelja Smolo.“ „Kako mu kaj gre? Ali se je že oženil ali pa si mora še zmerom sam kuhati večerjo?“ „Oboje!“

„Kam pa tako dreviš, mali?“ „Domov moram, mama me bo nabila, ker me tako dolgo ni domov!“ „In zato tako fitiš?“ „Da, drugače se prej oče vrne in potem jih dobim še od njega!“

Moderna mladina

Učitelj: „Kakšna je razlika, če rečem ‚Vzel sem si avto‘ in ‚Vzamem si avto‘?“ Učenec: „Najmanj deset dinarjev do doma!“

Iz otroških ust

Mamica reče svoji štiriletni hčerki: „Špelica, zdaj moram v trgovino po moko in sladkor. Dokler se ne vrnem, ne smeš nikogar spustiti noter! Če bi še tako zelo zvonil in trkal, ne smeš odpreti! Veš?“

Mamica gre. Čez nekaj časa pa bi se rada preričala, ali se mala vestno ravna po njeni zapovedi, in se vrne ter pozvoni na hišnih vratih. Nihče se ne odzove. Pozvoni drugič. Spet nič. Ko pozvoni tretjič, začuje kratke stopinjice, trap, trap, in potlej glasek svoje špelice skozi zaprta vrata: „Gospod Muhič, ne pusti noter! Tu v sobi je velik lev!“

Neki odvetnik je dobil pravdo svojemu nečaku. „Čes ne vem, kako naj se ti izkažem hvaležnega,“ mu reče nečak. „Nu, veš kaj,“ meni odvetnik, „odkar so Fevičani izumili denar, se ti zastran tega res ni treba glave ubijati.“

Pijanec zibaje se po ulici modruje svoji ženi: „Tako je življenje: Medveda tare lakota, psa bolhe, moža skrbi...“ Tedaj ga ona prekine: „Ženo pa pijanec.“

Moric bi rad šel za potnika k tvrdki Grün & Co.

„Od našega osobja zahtevamo vnetost, pridnost in mnogo prometa,“ ga poučuje gospod Grün. „Posli morajo biti prima, samo prvovrstni!... In potlej najva nejšje: točnost v službi. Kadar vam rečem, da morate ponoči ob dveh in petnajst minut sestiti na vlak proti Zagrebu, se mora to zgoditi! Če ste me razumeli, pridite jutri povedat, ali sprejmete službo.“

Moric je razumel. Drugi dan pride k gospodu Grünu in mu reče: „Cosrod Grün, te službe ne morem vzeti, zakaj ob četrti na tri ponoči ne vozi noben vlak proti Zagrebu.“

Lipe sedi v kinu in posluša zvočni film. Pred njim se neki gospod na glas pogovarja z damo. Lipeta mine potrpljenje in zagodrnja: „Saj človek niti besedice ne razume!“ — „Vas tudi nič ne briga,“ se razjezi gospod, „kaj govorim s svojo ženo.“

„Vaša mačka je res srčkana.“ „Saj je tudi vredna svojih pet sto dinarjev.“ „Kaj, pet sto dinarjev? Zadnjič ste mi pa rekli, da samo tri sto?“ „Da, zadnjič! Med tem je pa na žalost požrla oba naša kanarčka!“

Kuhinja in dom

Slivni (ali marelični) cmoki

Potrebščine: 1 kg krompirja, $\frac{1}{4}$ kg moke, 1 jajce, nekaj soli, nožna konica *Dr. Oetker-jevega pecilnega praška*, 10 dkg masti, $\frac{1}{4}$ l žemljevih drobtin, slive ali marelice.

Priprava: Skuhani, olupljeni in skozi sito pasirani ali z mesnim strojem semleti krompir ohladi, ga deni k moki na desko in nato z nožem premešaj z jajcem, soljo in nožno konico pecilnega praška. Raztisni potem z valemko testo na deski, potreseni z moko, do debelosti nožnega hrbita, ga razreži v male četrkotnike, položi v sredino slivo (marelico, 3—5 črešenj, kos povidla ali trdne marmelade), stisni testo enakomerno čez in kuhaj cmoke v vreli slani vodi v nepokritem loncu 10 minut. Skuhane vlij previdno na sito ter jih ocedi.

V kaserolo daj masti, nato še žemljevih drobtin, katere pusti malo zarumeneti. V to daj cmoke, jih previdno stresi, da se cmoki v drobtinah povaljajo, in jih daj na mizo. Mesto drobtin lahko vzameš tudi stolčen mak, nato cmoke poliješ z razpuščenim surovim maslom in potreseš dobro s sladkorjem.

Radi pecilnega praška cmoki lepo narastejo in postanejo čisto rahli.

Za občutljiv želodec

Je priporočljiv prepečenčev narastek. Sedem dkg prepečenca zložiš 2 in 2 plošči s sadno mezgo in deneš te plošče v ponev, ki si jo pomazala s sirovim maslom. Nato raztepeš 3 decilitre smetane s 3 dkg sladkorja v prahu in vliješ na prepečenec, nakar naj vse skupaj pol ure stoji; nato zavreš v sopari. Potlej vzameš narastek ven in dodaš šadó.

Kako odpraviš madeže

Madeži od črnila. Če so sveži, jih odpraviš iz platna z nekaj kapljic citronovega soka. Nato madež izperi v vodi. Isto dosežeš s kristalizirano citronovo kislino; ker pa je ta kislina dosti hujša, moraš poprej madež vtakniti v vodo. S pridom spraviš črnilne madeže iz platna tudi s pranjem v razredčeni raztopini cinovega klorida; nato izplakneš v topli mehki vodi. — Iz pisane volne in bombaža spraviš črnilne madeže z otiranjem z glicerinom; potem oplakneš v topli vodi z nekoliko mila. Belo volno čistiš s citronovo kislino. Če ti ostanejo žolti madeži, jih odpraviš s ščavno soljo (Kleesalz).

Madeže od likerja drgneš z razredčenim špiritom in jih nato izplakneš v topli vodi.

Madeže od tobaka spraviš iz belih robcev, če jih najprej opereš kakor po navadi, nato pa drgneš z rumenjacom in špiritom. Čez eno uro jih opereš najprej z žganjem, potem pa z vročo vodo in večkrat izplakneš.

DRÖBIŽ

Iz skorje kokosove palme izdelujejo prijetno dišeč parfum.

Gorska vrtnica (*Rosa alpina*) nima trnov.

Nepokvarjenim Eskimom je sol tako zoprna, da ne morejo jesti nobene slane jedi, četudi bi bilo tako malo slana, da mi soli niti ne bi občutili.

Američani izdajo na dan milijon dolarjev (56 milijonov dinarjev) za slaščice.

Na Kitajskem rabijo že od pamtiveka porcelan za gradbeni material.

Na otoku Borneu imajo blizu 200 neviht na leto.

Japonski cesar (mikado) ima čoln, ki je iz čistega srebra.

Prebivalstvo zemlje se podvoji v 260 letih.

Odrasel človek vdihava 9 litrov zraka v minuti.

Kanarček tehta kakih petnajst gramov in požre na dan nekaj več kakor sam tehta.

Čebele in ose vidijo le kakih 70 cm daleč.

V nekem rudniku v Ohiju (Združene države) je zasulo prašiča, ki je živel potem 160 dni brez hrane in so ga, ko so ga odkopali vendarle ohranili pri življenju.

V tisoč litrih morske vode je povprečno $\frac{1}{100}$ grama raztopljenega zlata.

Brazilijski dobavi več ko polovico kave, kar je na vsem svetu popijejo.

V Argentini pride na 100 prebivalcev 120 konj.

Pečene ose so na Kitajskem velika delikatesa.

Italijanski pesnik Petrarca je sovražil slavca; njegova najdražja živalca je bila žaba.

Za prve francoske revolucije je bilo izdanih 25.428 zakonov.

Iz 1 kg železa, ki je vredno 3—4 dinarje, napravijo 5 milijonov drobnih vijačkov za žepne ure, ki so vredni kakih 70.000 Din.

Dvajset metrov visok hrast ima več ko 6 milijonov listov.

Dober govornik izgovori na uro 7000 do 8000 besed.

Iz meter dolgega debela s premerom 20 cm napravijo kakih 12.350 vžigalic.

V polarnih krajih sta blisk in grom docela neznan pojava.

KAZ OBETA KINO

Elitni Kino Matica

Tel. 21-24

EDINI ZVOČNI KINO V LJUBLJANI
z najboljšo svetovno aparaturo Western Electric.

TIRANI OCEANA. Velika simfonija ljubezni in morskih valov. V gl. vlogah *Betty Compson* in *Richard Barthelmes*.

PESEM UJETNIKA. Pretresljiva drama, v glavni vlogi *Marion Nixon*.

Kino Ideal

KREOLA. Film cvetja, ljubezni in plesa. V glavnih vlogah *Clara Bow* in *Clive Brook*.

RUMENA LILJA. Pretresljiva drama. V glavnih vlogah *Billie Dove* in *Clive Brook*.

LATINSKA ČETRT. (Quartier Latin.) Drama iz življenja pariških bohemov. V gl. vl. *Svetislav Petrovič*.

ŽENA BREZ PAJCOLANA. Krasna filmska drama. V gl. vlogi *Gösta Eckman*.

LICEMEREC. Filmska drama z *Elgo Brinkovo* v glavni vlogi.

ZAKON PRERIEJE. Film velikih senzacij. V glavni vlogi *Ken Maynard*.

Velesenzacija! Velesenzacija!

**Prvi češki zvočni film z našo
Ljubljančanko Ito Rino**

(Ido Kravanja) v glavni vlogi

Obešenjakova Tončka

(Galgentoni)

Ita Rina po e'n go ori v češčini.

„PLANINKA“ zdravilni čaj

iz najboljših zdravilnih zelišč, čisti in prenavlja kri in učinkuje izborno pri slabi prebavi želodeca, zaprtju telesa, napenjanju, nerednem delovanju črev, hemoroidih (zlati žili), poapnenju žil, izpuščajih in žolčnem kamnu. Preprečuje kislino in zbuja tek. Pravi „Planinka“ čaj je zaprt in plombiran in ima napis:

Lekarna Mr. Ph. L. Bahovec, Ljubljana

6

ter stane zavojček 20 Din

Blagovna znamka

„Svetla glava“

se je obnesla. — Med tisoči znamk, ki se priglašajo vsako leto, pač pa ni nobena postala znana kakor ta. Radi pozornosti, ki jo vzbuja slika, in radi globokega svojega pomena je postal znak nepozaben.

„Znamka Oetker“ jamči za najboljšo kvaliteto po najnižjih cenah in radi tega načela so

Dr. Oetker-jev pecilni prašek
Dr. Oetker-jev vanilinov prašek
Dr. Oetker-jev prašek za pudinge itd.

tako močno razširjeni.

Letno se proda mnogo milijonov zavojčkov, ki pomagajo „prosvitljenim“ gospodinjam postaviti v kratkem času na mizo tečne jedi. Marsikatera ura se je prihranila, mnoge nevolje radi slabega kipenja močnikov je izostalo.

Otroci se veselijo, če speče mati Oetkerjev šartelj, in v otroški sobi ni ničesar boljšega, nego je Oetker-jev puding s svežim ali vkuhanim sadjem ali s sadnim sokom.

Pri nakupu pozor na to, da se dobe pristni Dr. Oetker-jevi fabrikati, ker se često ponujajo manj vredni posnetki.

**Dr. Oetker-jev
vanilinov sladkor**
je najboljša začimba

za mlečne in močnate jedi,
pudinge in spenjeno smetano,
kakao in čaj,
šartlje, torte in pecivo,
jajčni konjak.

Zavojček odgovarja dvema ali trem strokom dobre vanilije.

Ako se pomeša $\frac{1}{2}$ zavojčka Dr. Oetker-jevega izbranega vanilinovega sladkorja z 1 kg finega sladkorja in se dasta 1 do 2 jajčni žlici te mešanice v skodelico čaja, tedaj se dobi aromatična, okusna pijača.

Dr. Oetker-jevi recepti
za kuhinjo in hišo

prinašajo izbiro izvrstnih predpisov za pripravo enostavnih, boljih, finih in najfinejših močnatih jedi, šartljev, peciva, tort itd.

Za vsako obitelj so največje važnosti, ker najdejo po njih sestavljena jedila radi svoje enostavne priprave, svojega odličnega okusa in svoje lahke prebavljivosti povsod in vedno pohvalo gospodinji — tudi onih, ki stavijo večje zahteve — in ker je, kakor je pokazala izkušnja, vsako ponesrečenju tudi pri začetnicah izključeno.

Oetker-jevo knjigo dobite zastoj pri Vašem trgovcu; ako ne, pišite naravnost na tovarno

DR. OETKER, MARIBOR.